

Cum diminuăm povara schimbării numelui pentru femeile din Moldova?

Autor: Diana DOROȘ
Chișinău, 14 Martie 2024

În anul 2023, femeile din Republica Moldova au achitat cel puțin 8 501 110 MDL pentru schimbarea actelor de identitate și permisului de conducere ca urmare a modificării numelui. La momentul actual, cadrul normativ nu prevede o diferențiere între perfectarea unui document nou și schimbarea documentului după modificarea numelui. Atât ca și durată, cât și cost procedura este tratată în mod egal. Mai mult, nu există nici posibilitatea aplicării în format electronic pentru obținerea noilor documente ca urmare a schimbării numelui. Astfel, pe lângă povara financiară, femeile trebuie să se deplaseze fizic la Agenția Servicii Publice (ASP), iar acest lucru presupune timp și efort. Este important de evidențiat faptul, că povara aceasta cade în mod disproporționat pe femei, în contextul în care 97% din totalul de cereri de schimbare a unor documente noi urmare a căsătoriei sau divorțului sunt solicitate de femei.

Istoric femeile au fost adesea tratate inechitabil în comparație cu bărbații în ceea ce privește accesul la educație, locuri de muncă, salarizare, participarea în viața politică. De exemplu, potrivit ultimelor date publicate de către BNS, femeile au câștigat în anul 2022, în medie, cu 15,5 % mai puțin decât bărbații (84,5% din câștigul salarial mediu al bărbaților). Exprimată în valoare absolută, discrepanța a constituit, în medie, circa 1762,3 lei. Astfel, câștigul salarial mediu lunar brut al femeilor în anul 2022 a constituit 9618,4 lei, iar al bărbaților – 11380,7 lei.

În prezenta Notă analitică răspundem la următoarele întrebări: Câți bani cheltuie femeile pentru perfectarea actelor după schimbarea numelui? Ce informații sunt disponibile pe pagina web al ASP în legătură cu schimbarea numelui? Ce prevede cadrul normativ cu privire la schimbarea numelui? În ce măsură politicile de digitalizare integrează principiul egalității între femei și bărbați?

NOTĂ ANALITICĂ IPRE nr.2 /2024

IPRE recomandă:

1. Diminuarea sau eliminarea tarifelor pentru perfectarea actelor de identitate și al permisului de conducere urmare schimbării numelui, în contextul în care cetățeanul este obligat să schimbe un document cu perioadă valabilă.
2. Digitalizarea serviciului de obținere a tuturor actelor de identitate, inclusiv livrarea acestora la domiciliu în cazul schimbării numelui. Obținerea unui act nou și schimbarea unui act după modificarea numelui, trebuie să fie diferențiate ca și procedură.
3. Plasarea unei informații complete pe pagina web a Agenției Servicii Publice privind serviciile de documentare ca urmare a schimbării numelui.
4. Ajustarea cadrului normativ în vederea stabilirii unui termen pentru perfectarea actele de identitate și al permisului de conducere sau examinarea păstrării permisului de conducere cu numele inițial pentru perioada de valabilitate a acestuia.
5. Excluderea prezentării certificatului medical, la perfectarea permisului de conducere după schimbarea numelui de familie, dacă acesta este încă valabil.
6. Accelerarea integrării principiului egalității de gen în politicile de digitalizare.

Prezenta Analiză a fost elaborată în cadrul proiectului IPRE „Analize Tematice a politicilor publice”, realizat cu susținerea Fundației Konrad Adenauer (KAS) în Republica Moldova. Opiniile reflectate în prezenta publicație aparțin autorilor și nu reflectă neapărat opinia KAS

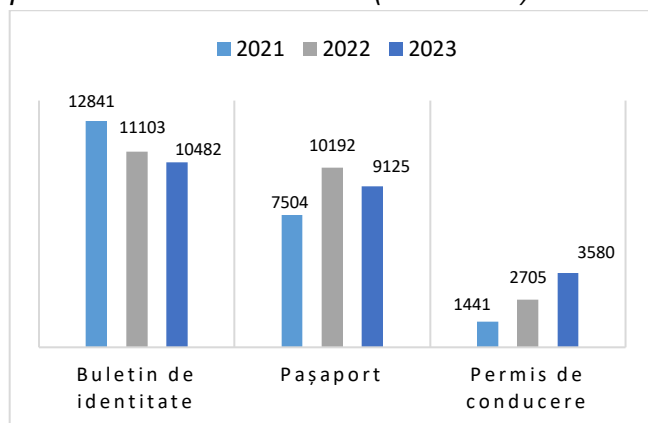

CÂȚI BANI CHELTUIE FEMEILE PENTRU PERFECTAREA ACTELOR DUPĂ SCHIMBAREA NUMELUI?

În Republica Moldova, tradițional femeile sunt acelea care i-au familia soțului, sau decid asupra unei conexări a numelor ambilor. Conform datelor statistice furnizate de ASP, în anul 2023 numărul cererilor de perfectarea actelor noi ca urmare a schimbării numelui după căsătorie sau divorț din partea femeilor au fost de 10,482 pentru buletin de identitate (ceea ce reprezintă 97,5% din totalul de cereri), 9,125 pentru pașaport (96,4%), iar 3,580 pentru permis de conducere (96,8%). Datele analizate pentru ultimii trei ani prezintă o dinamică similară cu privire la solicitările actelor urmare a căsătoriei sau divorțului de către femei (figura 1).

Figura 1. Numărul de solicitări din partea femeilor pentru schimbarea numelui (sursa ASP)

Serviciile achitate de către femeile care au solicitat schimbarea actelor ca urmare a schimbării numelui după căsătorie și divorț se estimează la **8 501 110 lei**. Asta în condițiile în care, conform Raportului anual publicat de către Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare "Povara inegalității salariale între femei și bărbați în 2023"¹, din analiza datelor Biroului Național de Statistică (BNS) se arată că, potrivit ultimilor date a BNS, diferența de gen în salarii a crescut în 2022 de la 13,6% la 15,5%, fiind astfel cu 1,9 pp mai mare decât în anul precedent. Aceasta este cea mai

mare creștere a inegalității salariale din ultimii ani. Vorbind în termeni monetari, conform calculului Centrului Parteneriat pentru Dezvoltare, pierderea financiară anuală a femeilor a atins valoarea de 25 980 MDL în 2022 (femeile au primit venituri salariale anuale cu 25 980 MDL mai puțin decât bărbații). În mare parte, această creștere provine din sectoarele de sănătate și activități de recreere, unde diferența salarială între femei și bărbați a crescut, precum și din sectorul de servicii de suport administrativ, unde decalajul salarial favorabil femeilor s-a comprimat (figura 2).

Figura 2. Dinamica inegalității de gen în salarii, în Republica Moldova, în valoare monetară și % (sursa Raportul CPD)

ESTE NEVOIE DE O INFORMAȚIE COMPLETĂ PRIVIND SCHIMBAREA NUMELUI DISPONIBILĂ PE PAGINA ASP

Pagina oficială al ASP, este resursa informațională primară unde se documentează cu privire la perfectarea actelor noi, actele ce se vor solicita. Însă, se constată că în cazul schimbării datelor personale ca urmare a căsătoriei sau divorțului, nu este disponibilă o informație unică, care ar ghida cetățenii în cazul acestor procese. Prin urmare, pentru fiecare act nou, buletin de identitate, pașaport sau permis de conducere va trebuie documentare în mod separat.

Procedura de obținere a noului act de identitate se realizează doar cu prezența fizică. Despre modalitatea de depunere a cererii, se descrie în

¹https://progen.md/wp-content/uploads/2024/02/CPD_Pay-gap-2024.pdf

mod general, și nu se menționează despre necesitatea de programare online.

Pe portalul guvernamental al serviciilor publice la rubrica acte necesare pentru perfectarea pașaportului, se regăsește o mențiune despre posibilitatea de a solicita concomitent 2 acte, în cazul dacă buletinul de identitate al solicitantului cu domiciliul și/sau reședința temporară în Republica Moldova este nevalabil, cererea pentru eliberarea pașaportului se admite cu condiția că termenul comenzii serviciului de eliberare a buletinului de identitate să nu depășească termenul comenzii serviciului de eliberare a pașaportului.

Schimbarea permisului de conducere se face în mod direct, personal, iar acțiunea trebuie însoțită de tot același dosar de documente. Totodată, pe pagina web a ASP, nu se regăsește nici o informație despre faptul, că schimbarea permisului de conducere este o procedură obligatorie, și că permisul cu numele inițial, devine nevalabil în cazul schimbării numelui după căsătorie sau divorț. În acest caz, permisul de conducere al femeilor, în cazul când au fost schimbate datele personale, nu se va utiliza până la expirarea termenului de valabilitate, dar va fi schimbat. Așa dar, femeile sunt în situația, în care vor utiliza mai mult timp pentru a se informa suplimentar din prevederile legale și vor utiliza mai mult timp pentru a se deplasa fizic pentru accesarea serviciilor.

Tarifele pentru perfectarea unui buletin nou, pașaport sau permis de conducere sau permis provizoriu sunt identice, ca și în cazul perfectării primare, indiferent de faptul, dacă au un termen valabil și a fost schimbat doar numele. Astfel, se atestă o lipsă diferențiată a costurilor ca urmare a obținerii unui act nou după schimbarea numelui și a termenului în care se vor solicita actele noi, ceea ce reprezintă bariere la accesarea serviciilor după schimbarea numelui, în special pentru femei.

Astfel, sistemul actual de prestării servicii al ASP se axează pe o abordare unică și creează condiții discriminatorii față de persoanele (preponderent femei) care au decis asupra schimbării datelor personale, prin faptul că necesită timp suplimentar pentru deplasare fizică și achitarea costurilor suplimentare pentru actele cu un termen valabil.

Pe pagina web al ASP informația este extrem de sumară și/sau incompletă privind pașii de urmat la schimbarea actelor ca urmare a modificării numelui, lipsesc proceduri distincte între obținerea documentelor primare și obținerea documentelor după schimbarea numelui. Cererile de solicitare a actelor nu sunt disponibile în format digital, astfel urmează deplasarea fizică la subdiviziunile teritoriale ale ASP sau la centrele multifuncționale.

CE PREVEDE CADRUL NORMATIV CU PRIVIRE LA SCHIMBAREA NUMELUI?

[Legea Nr. 273/1994](#) privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte, dar și în Regulamentul privind eliberarea actelor de identitate și evidența locuitorilor Republicii Moldova aprobat prin [Hotărârea Guvernului nr. 125/2013](#) sunt prevăzute condițiile de eliberare a actelor de identitate, **însă un termen pentru perfectarea noilor acte, în cazul când au fost schimbate datele cu caracter personal lipsește.**

[Legea Nr. 100/2001](#) privind actele de stare civilă stipulează că organele de stare civilă asigură înregistrarea actelor de stare civilă: de naștere, de căsătorie, de desfacere a căsătoriei (de divorț), de schimbare a numelui și/sau a prenumelui, de deces. **Procedurile de întocmire a actelor de căsătorie sau divorț, sunt descrise prin prisma administrativă, dar nu reflectă obligațiunile soților după schimbarea numelui.**

Conform Regulamentului privind procedura de examinare pentru obținerea dreptului de a conduce, emiterea și valabilitatea permisului de conducere aprobat prin [Hotărârea Guvernului Nr.](#)

[181 din 23/2022](#), la schimbarea oricăror date înscrise în permisul de conducere eliberat de către subdiviziunea competentă sau la expirarea termenului de valabilitate al acestuia, pentru conducerea vehiculelor, titularul este obligat să obțină un nou permis de conducere. **Dar un termen stabilit pentru perfectarea permisului după schimbarea numelui Regulamentul nu prevede.**

Valabilitatea permisului de conducere este menționat în Regulamentul Circulației Rutiere aprobat prin [Hotărârea Guvernului Nr.357/2009](#) și se prevede că *persoana care conduce un autovehicul trebuie să posede permisul de conducere perfectat pe numele său, valabil pentru categoria (subcategoria) din care face parte autovehiculul condus*. Respectiv, din moment ce au survenit schimbări în datele personale, se prezumă că permisul devine nevalabil. **Dar o informație despre necesitatea schimbării permisului când au intervenit schimbări în datele personale nu este prevăzută.** Dreptul de a conduce nu este lezat așa cum persoana a deținut permisul de conducere, însă este afectat termenul de valabilitate a actului, ceea ce implicit se răsfrânge deja și asupra acestui drept. Respectiv, conform prevederilor actuale în cazul când sunt modificări în datele personale, urmează să fie schimbate următoarele acte: buletinul de identitate, pașaportul, permisul de conducere și certificatul de înmatriculare pentru vehicul.

Prin urmare, cadrul normativ prevede proceduri tehnice în legătură cu condițiile de eliberare, emiterea/înregistrarea actele de identitate, actelor de stare civilă și nu descrie obligațiile cetățenilor, termenii în care se vor solicita documentele de identitate, sau digitalizarea serviciilor.

ÎN CE MĂSURĂ POLITICILE DE DIGITALIZARE INTEGREAZĂ PRINCIPIUL EGALITĂȚII ÎNTRE FEMEI ȘI BĂRBAȚI?

Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova, identifică transformarea digitală drept un obiectiv important, care se aliniază la Acordul de Asociere.

Acordarea în iunie 2022 Republicii Moldova a statutului de țară candidat pentru aderare la Uniunea Europeană dar și deschiderea negocierilor sunt alți doi factori de mobilizare pentru integrarea țării în cadrul legal al Uniunii Europene și în piața unică digitală și asigurarea de șanse egale la servicii publice și private.

Strategia de transformare digitală al Republicii Moldova pentru anii 2023-2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului Nr.650/2023 își propune centrarea pe cetățean, îmbunătățirea bunăstării oamenilor, cu misiunea de bază de a transforma economia și societatea țării cu ajutorul instrumentelor digitale. Respectiv, în ultimii ani procesul de modernizare centrat pe cetățean, urmează să îmbunătățească accesibilitatea, eficiența și calitatea furnizării și prestării serviciilor din partea administrației publice. Prin urmare, politicile publice prevăd abordarea centrată pe cetățean și îmbunătățirea bunăstării oamenilor cu ajutorul instrumentelor digitale, dar nu reflectă integrarea principiului egalității între femei și bărbați în formularea obiectivelor și a indicatorilor, dar nici în analiza situației nu utilizează date dezagregate pe gen și necesitățile diferite la nivel urban sau rural.

[Legea Nr.5/2006](#) cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați prevede abordarea complexă a egalității între femei și bărbați și integrarea principiului egalității între femei și bărbați în politicile naționale. Astfel, integrarea egalității de gen în politicile sectoriale, urmează să excludă barierele de accesare a serviciilor pentru femei sau bărbați, și să asigure condiții egale.

Programul de promovare și asigurare a egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pentru anii 2023-2027, aprobat prin [Hotărârea Guvernului nr.203/2023](#) urmărește creșterea în mod semnificativ a nivelului egalității de gen în domenii. Programul prin intervențiile, obiectivele și acțiunile sale specifice, își propune reducerea inegalităților de gen. Una din ariile de intervenție asupra cărora Programul își extinde acțiunea este accesul echitabil la servicii de calitate în sectorul public și privat. Astfel, se constată că politicile publice nu sunt interconectate și nu se asigură o abordare complexă a egalității între femei și bărbați. Documentele de politici sectoriale nu țin cont de domenii intersectoriale cum ar fi egalitatea de gen și drepturile omului.

CARE ESTE EXPERIENȚA INTERNAȚIONALĂ ÎN CAZUL SCHIMBĂRII NUMELUI?

Din experiența internațională analizată, putem face o comparație privind accesul la informații și disponibilitatea serviciilor în cazul schimbării numelui.

În **Suedia**, în cazul când se schimbă numele sau codul personal, Agenția de Transport Suedeză va trimite prin poștă automat documentele reînnoite.

În **Marea Britanie, Canada, SUA, Australia, Irlanda** pașii pe care urmează să-i întreprindă cetățenii pentru a perfectă actele după schimbarea numelui sunt disponibili pe paginile oficiale într-un limbaj simplu și cu două opțiuni de solicitare: opțiunea clasică de a te prezenta fizic la oficiile specializate, dar și completarea cererii în format digital, anexând actele solicitate.

În **Ucraina**, permisul de conducere nu se modifică, odată cu schimbarea numelui. Atunci când se prezintă documentele referitoare la vehicul trebuie se prezintă și documentele pe baza cărora a fost schimbat numele de familie.

Din experiența **României**, atunci când se solicită schimbarea permisului de conducere în urma schimbării numelui, solicitantul are la dispoziție eliberarea unui duplicat al permisului auto sau

eliberarea unui permis nou. Diferența dintre cele două tipuri de permise este valabilitatea acestora. Duplicatul permisului de conducere are aceeași valabilitate ca și permisul vechi pe care solicitantul dorește să îl schimbe, pe când un permis nou va avea și o valabilitate nouă. Dacă solicitantul optează pentru eliberarea unui permis nou, cu o altă valabilitate decât cea a vechiului permis, acesta trebuie să prezinte, pe lângă documentele de bază, fișa medicală. Doar pe baza acestora se va prelungi valabilitatea actului. Dacă permisul are o valabilitate aproape de data expirării este indicată examinarea medicală și eliberarea unei noi fișe medicale în vederea obținerii unui permis cu o nouă valabilitate. Totodată, sunt disponibile informații despre documentele care nu pot fi modificate după schimbarea numelui de familie. Acestea se referă la documente de studii medii și superioare, diplome de doctorat, certificate de îmbunătățire a calificărilor sau titluri de proprietate, contracte de vânzare-cumpărare a imobilului.

Experiențele internaționale au ales diferite abordări și soluții în cazurile persoanelor care au decis schimbarea numelui. Astfel, procese de solicitare a actelor simplificate, servicii digitale, costuri excluse, sau reduse sunt un avantaj pentru femei și bărbați, care în final utilizează timpul și resursele financiare pentru activități de dezvoltare personală sau pentru familie.

Institutul pentru Politici și Reforme Europene (IPRE) a fost înființat în martie 2015 în calitate de centru de analiză și cercetare (eng.: think-tank) independent, non-profit și apolitic. Misiunea IPRE este de a accelera integrarea europeană a Republicii Moldova prin promovarea reformelor sistemice, sporirea democrației participative și consolidarea rolului cetățenilor în procesele decizionale la nivel național și local.

IPRE este membru al Platformei Naționale a Forumului Societății Civile a Parteneriatului Estic (www.eap-csf.eu), co-inițiator al Forumului Think-Tank al Parteneriatului Estic lansat în 2017 la Chișinău, membru al Rețelei de Think Tanks privind Parteneriatul Estic lansat în 2020 (EaP Think Tank Network), membru al Rețelei OSCE de Think Tanks și Instituții Academice (<https://osce-network.net/>) și membru asociat al SELDI - www.seldi.net).

Adresa: Str. București 90, of. 20
Chișinău, MD-2001, Republica Moldova
Tel.: + 373 22 788 989
E-mail: info@ipre.md
Web: www.ipre.md

